

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-05-10

HSN 2016-0146

Handläggare:

Carina Gyllner Bergmark

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-06-21, P 17

Yttrande över motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden ska yttra sig över motion 2015:43 om mäns våld mot kvinnor. I motionen föreslår Erika Ullberg (S) med flera att riktlinjer för arbetet med mäns våld mot kvinnor tas fram, att processer och policys för samverkan tydliggörs, att hälso- och sjukvårdspersonal journalför skador vid misstanke om våldsutsatthet samt att landstinget, tillsammans med socialtjänst och kriminalvård samordnar insatser för personer som utövar våld.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-06-21
Motion 2015:43 av Erika Ullberg (S) m.fl.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för barn, unga och förlossningsvård.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet

Förvaltningens motivering till förslaget

I Stockholms läns landsting antogs 2005 *Handlingsprogrammet för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor* som 2011 resulterade i ett beslut om att etablera ett *Kunskapscentrum om våld i nära relationer*. Verksamheten startade under 2013 och har som främsta uppdrag att bidra till kompetenshöjande insatser riktade till hälso- och sjukvården i syfte att upptäcka och bemöta personer utsatta för våld av en närstående. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) genomförde under 2012 – 2013 en tillsyn av hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer som resulterade i att Socialstyrelsen 2014 utkom med föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) för hälso- och sjukvård samt tandvård vad gäller arbetet med våld i nära relationer. Även socialnämndens arbete är inkluderat i föreskrifter och allmänna råd. För hälso- och sjukvårdens del gäller skyldigheten att ha rutiner för samverkan internt och externt, rutiner för orosanmälningar till socialtjänsten när man misstänker att ett barn far illa (14 kap. § 1 Socialtjänstlagen), rutiner för att handlägga patientärenden när det

föreligger skyddade personuppgifter och dokumentera symptom, tecken och åtgärder i patientjournal. Av de allmänna råden framgår det att vårdgivare bör se till att personal i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens verksamheter har kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt att vårdgivare bör avgöra när och hur personalen ska ställa frågor om våld för att kunna identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld som behöver vård och omvårdnad.

Under 2014 utkom Socialstyrelsen även med två vägledningar för hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer och 2015 publicerades en handbok som stöd i arbetet att omsätta föreskrifter och allmänna råd i praktiken.

En viktig uppgift för Kunskapscentrum om våld i nära relationer är att sprida information om hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens ansvar och möjligheter i förhållande till övergripande riktlinjer och policys som publicerats under senare år. Detta sker främst genom utbildningsinsatser men även via webbplatser (Vårdgivarguiden och Viss.nu) samt i de utvecklingsarbeten och projekt som initieras av hälso- och sjukvården. Ett sådant projekt startar under hösten 2016 och rör dokumentation om våld i nära relationer i patientjournal. Projektet syftar till att ta fram och implementera riktlinjer för dokumentation (sökord och åtgärds-koder samt möjlighet till delvis dold information när patientjournal görs åtkomlig via internet) inom hälso- och sjukvårdens i Stockholms läns landsting. Arbetet beräknas vara klart under senare delen av 2017.

Kunskapscentrum om våld i nära relationer medverkar i ett flertal nätverk både nationellt och regionalt. Ett sådant är Operation Kvinnofrid (OPK) som etablerades för cirka 20 år sedan där flera myndigheter är representerade, bland annat Stockholms läns landsting. År 2014 antog OPK strategin som gäller fram till 2020 med målet att "Ingen i Stockholms län ska utsättas för eller uppleva våld i nära relation". Inom ramen för Operation Kvinnofrids strategiska mål ansvarar berörda myndigheter i Stockholms län för att:

- allmänheten har kunskap om våld i nära relation och var man kan få stöd,
- bedriva ett aktivt förebyggande arbete i samverkan med idéburen sektor för att motverka våld i nära relationer,
- det finns kunskap inom organisationerna för att kunna identifiera risk för våld i nära relation, utreda behov samt erbjuda insatser,
- kvinnor och män som är utsatta för våld i nära relationer samt barn som upplever våld får de insatser som de har rätt till och har behov av,
- våldsutövare får insatser så att våldsutövandet upphör,
- det för arbetet mot våld i nära relationer finns en tydlig struktur för samverkan inom och mellan berörda myndigheter på individ och strukturell nivå.

Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) framgår att socialnämnden med utgångspunkt i barnets behov bör erbjuda insatser till våldsutövande föräldrar med avsikt att våldet ska upphöra. Detta motsäger inte att hälso- och sjukvård, polismyndighet, kriminalvård och socialtjänst gemensamt och i samverkan driver denna typ av verksamhet. Det finns ett flertal exempel i landet där ovan nämnda myndigheter erbjuder stöd och hjälp till samtliga berörda målgrupper. En sådan verksamhet, *Utväg Skaraborg* finns i Västra Götalandsregionen och arbetar med stöd och behandling av våldsutövare, våldsutsatta och barn som upplevt våld. Man utgår ifrån ett systemteoretiskt perspektiv i arbetet och har funnits i 20 år. Verksamheten arbetar med både gruppbehandling och behandling individuellt och i samverkansavtalet finns utöver socialtjänst och hälso- och sjukvård även kriminalvård, polis och åklagarkammare representerade. Landstinget är huvudman för verksamheten som har sju anställda psykologer och legitimerade terapeuter. Verksamheten framhåller att en av framgångsfaktorerna i arbetet är att samtliga berörda barnen och de vuxna får stöd och behandling parallellt.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Carl-Gustaf Elinder
Avdelningschef

MOTION
2015-12-15

2015:43

Motion av Erika Ullberg (S) m.fl. om mäns våld mot kvinnor

I skrivandets stund nalkas en fröjdefull jul - men inte för alla eftersom våldet mot kvinnor pågår året runt. Stödorganisationer för kvinnor konstaterar att trycket ökar över jul och nyår. Många kvinnor har det extra tufft i samband med julen och det gäller både psykiskt och fysiskt våld. Detta är ett stort misslyckande för vårt samhälle.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ, redovisar att anmälningarna om kvinnofridsbrott oförtrutet kommer in även under jul- och nyårshelgen. Detsamma gäller samtalen till Kvinnofridslinjen. Antalet samtal når sin kulmen just när storhelgerna är slut och vardagen tar vid. Deras tolkning av detta är att kvinnor, trots de många samtalen under storhelgen, står ut och tar kontakt när helgerna är över. Det skulle då tyda på att våldet ökar under jul och nyår.

Forskning visar att uppskattningsvis 16 procent av alla kvinnor i landet mellan 18 och 64 år har blivit misshandlade av en partner de har eller har haft en nära relation med. Det är mer än var sjätte kvinna som har eller har haft en nära relation. Räkna vi dessutom in dem som uppger att de blivit utsatta för psykiskt våld, sexuellt våld eller hot om våld från någon som de har eller haft en nära relation med stiger siffran till 46 procent, det vill säga nära hälften. Det är en skrämmande hög siffra när den enda acceptabla siffran är noll.

I den nyligen publicerade statliga utredningen om en Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55) framgår dessutom att det inte är ovanligt att våld debuterar när kvinnan blir gravid eller under barnets första år. I forskningen konstateras också att övergrepp under graviditet ökar risken för att kvinnan dör av följderna av våldet. Därför är det särskilt viktigt att förebyggande arbete riktas till alla blivande och nyblivna föräldrar och att personalen på mödra- och barnhälsovårdcentralerna är välutbildade.

Vi har en moralisk skyldighet att markera och agera kraftfullt, både som enskilda individer och som förtroendevalda. Samhällets insatser behöver omfatta en rad olika områden och ett av de områden där mer kan och bör göras är i hälso- och sjukvården.

Operation kvinnofrid är en viktig samverkansstruktur i Stockholm med länsstyrelsen, polisen, kommunförbundet, Stockholms stad, Kriminalvården och landstinget.

Genom att använda och utveckla arbetet inom etablerade strukturer kan vi tillsammans nå ännu längre.

När våldsutsatta söker hjälp är det oftast hos hälso- och sjukvården eller tandvården som därför har viktiga funktioner i arbetet mot kvinnovåld. Utan rätt insatser riskerar en allvarlig situation att kvarstå eller förvärras. Socialdemokraternas mål är ett samhälle utan våld i nära relationer och ett delmål för att nå dit är att tidigare än idag upptäcka våld eller hot om våld.

Att personal inom hälso- och sjukvården ställer frågor om våld är ett sätt att tidigt upptäcka och identifiera kvinnor som utsätts. Många våldsutsatta kvinnor söker vård upprepade gånger både för akuta skador och kroniska symtom utan att den bakomliggande orsaken kommer fram. Personalen ska lyssna på svaren och beskrivningarna och ges bättre verktyg i hur de ska agera för att kunna hjälpa på bästa sätt. För det behövs tydliga processer och policydokument för att vårdpersonalen ska veta var de ska hänvisa en drabbad kvinna vidare och hur personalen ska hantera och journalföra den information de får. Här behövs mer informationsinsatser i landstinget. Där MVC, BVC, akutmottagningar och vårdcentraler har en central roll. Personalen inom hälso- och sjukvården har också en unik möjlighet att journalföra på ett sådant sätt att den enskilde, vården och rättsväsendet kan följa upp vad som hänt. Vi Socialdemokrater tycker också att det bör framgå i journalen om personalen misstänker våld även om kvinnan inte bekräftar det.

Socialdemokraterna anser att mer behöver göras för att stoppa våld mot kvinnor. Vi drivs av en vision om alla människors möjligheter och vilja att växa, att utnyttja sin fulla potential och kunna förverkliga sina livsdrömmar. Ett samhälle där alla ska kunna leva ett bättre liv, känna frihet och framtidstro. Våld i nära relationer är inte en del av ett sådant samhälle därför måste mer göras och det måste göras nu.

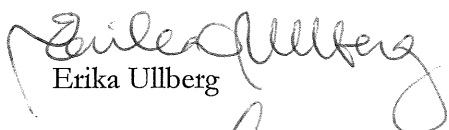
Med anledning av ovan föreslås:

- Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen^{nämnden} i uppdrag att ta fram riktlinjer för hur personalen inom hälso- och sjukvården ska ställa frågor om våld
- Att ge hälso- och sjukvårdsförvaltningen^{nämnden} i uppdrag att ta fram tydliga processer och policy där samverkan mellan kommunerna kring när våld upptäcks tydliggörs.
- Att vårdpersonalen journalför skador. Det bör framgå i journalen om personalen misstänker våld även om kvinnan inte bekräftar det.

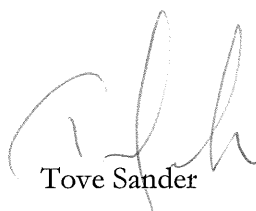

Att landstinget tillsammans med Socialtjänsten och Kriminalvården samordnar insatser till dem om utövar våld. De som utövar våldet ska utöver att lagföras motiveras att söka hjälp för sitt beteende.

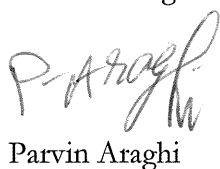
Stockholm den 15 december 2015

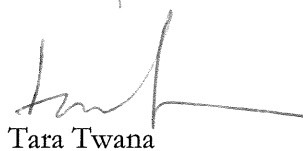
Erika Ullberg

Tove Sander

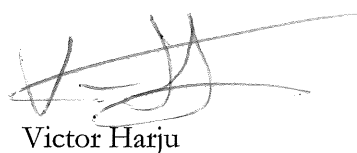
Parvin Araghi

Tara Twana

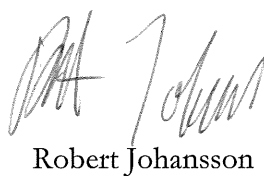
Rolf Lindell

Victor Harju

Jens Sjöström

Robert Johansson